

**ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG CỦA THÀNH PHẦN TIỀN VÀ THÀNH PHẦN DỒN TÍCH ĐẾN CHẤT LƯỢNG LỢI NHUẬN
CỦA DOANH NGHIỆP NIÊM YẾT TẠI VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 2007-2012**

Ngày nhận: 21/10/2013
 Ngày nhận lại: 29/11/2013
 Ngày duyệt đăng: 12/12/2013
 Mã số: 12-13-NCTĐ-43

ThS. Lê Quang Minh
Trường ĐH Kinh tế - Luật, ĐH Quốc gia TP.HCM
Trần Minh Tâm
Trường ĐH Ngân hàng TP. HCM
Phan Khánh Hoàng
Công ty Chứng khoán Mirae Asset
Lee Ye Chan
Trường ĐH RMIT TP.HCM

Tóm tắt: Mục tiêu của bài viết nhằm đánh giá tác động của thành phần tiền và thành phần dồn tích đến chất lượng lợi nhuận đối với doanh nghiệp niêm yết tại Việt Nam trong giai đoạn 2007-2012. Kết quả hồi quy dữ liệu cho thấy có đủ cơ sở thống kê để tin rằng thành phần tiền có xu hướng bền vững hơn so với thành phần dồn tích trong chỉ tiêu lợi nhuận được công bố của các doanh nghiệp Việt Nam. Từ đó, bài viết đưa ra những gợi ý về mặt lý luận và thực tiễn với nhiều ý nghĩa quan trọng hướng đến người sử dụng báo cáo tài chính cho mục đích phân tích đầu tư.

Từ khóa: Chất lượng lợi nhuận, thành phần dồn tích, thành phần tiền.

Đặt vấn đề

Số lượng lợi nhuận (earning quantity) thường thu hút sự tập trung của nhiều nhà đầu tư nhỏ lẻ. Vì với số lợi nhuận đó, họ dễ dàng tính được tỷ lệ cổ tức bao nhiêu (khi đã biết nghị quyết đại hội đồng cổ đông). Kết quả là thị giá của những cổ phiếu này thường tăng mạnh khi số lượng lợi nhuận đạt hoặc vượt so với kế hoạch, hoặc tăng cao hơn so với số lượng lợi nhuận quá khứ. Tuy nhiên, nếu chỉ xem xét vào số lượng lợi nhuận như trên thì nhà đầu tư khá bị động (chỉ biết lợi nhuận sau khi được công bố), trong khi hoạt động đầu tư đòi hỏi đánh giá, dự báo khả năng duy trì tăng trưởng của lợi nhuận trước khi thông tin được công bố. Thực tế cho thấy các nhà đầu tư tổ chức (hoặc chuyên nghiệp) tập trung nhiều nguồn lực (thời gian, chi phí) để đánh giá chất lượng lợi nhuận (earnings quality) trước khi tiến hành việc đầu tư.

Thuật ngữ chất lượng lợi nhuận được dùng để nói về tính ổn định (persistence) và tính bền

vững (sustainability) theo thời gian của lợi nhuận. Điều này có nghĩa nếu lợi nhuận của công ty càng ổn định và bền vững thì chất lượng lợi nhuận của công ty càng cao. Chất lượng lợi nhuận lại phụ thuộc vào hai thành phần bao hàm trong nó, bao gồm: thành phần dồn tích (accrual component) và thành phần tiền (cash component). Trong khi cả hai thành phần này đều đóng góp vào chất lượng lợi nhuận nhưng thành phần dồn tích được xem là ít bền vững hơn thành phần tiền. Nói cách khác, nếu lợi nhuận hiện tại càng có nhiều thành phần dồn tích thì lợi nhuận tương lai có xu hướng ít bền vững hơn.

Với tính chất nêu trên, việc xem xét chất lượng lợi nhuận có ý nghĩa thực tiễn quan trọng. Cụ thể, nếu thành phần tiền chiếm tỷ trọng lớn thì khả năng duy trì lợi nhuận của doanh nghiệp lớn hơn và ngược lại. Bên cạnh đó, các nhà nghiên cứu cũng có thể phát triển bộ khung lý thuyết từ đó hình thành nên những thước đo, cách tính để giúp người sử